

ГУРІНА

Ганна Сергіївна
gurina_gs@ukr.net

УДК 339.564

ЕКОЛОГІЧНИЙ ЧИННИК ЯК СВІТОВИЙ ТРЕНД ФОРМУВАННЯ
ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АВІАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИк.е.н., доцент,
Національний авіаційний
університетECOLOGICAL FACTOR AS THE WORLD TREND OF FORMATION OF
EXPORT POTENTIAL OF THE AVIATION COMPLEX OF UKRAINE*HURINA Hanna Serhiivna – PhD in Economics, Associate Professor, National aviation university, Kyiv, Ukraine*

У статті розглянуто роль екологічного чинника як світового тренда в сучасних умовах ведення бізнесу та його впливу на конкурентоспроможність авіаційного комплексу. Визначено особливості формування конкурентних переваг в залежності від екологічного складника в діяльності авіації. Проаналізовані складові та процеси, які мають безпосередній вплив на розвиток експортного потенціалу авіаційного комплексу. Виявлено, що поза увагою залишається питання екології як чинника конкурентоспроможності авіаційних підприємств. Метою статті є визначення впливу на формування конкурентоспроможності авіаційного комплексу такого чинника, як екологізація. На сучасному етапі процеси екологізації транспортної інфраструктури є необоротними, а в умовах високої неекологічності авіаційного транспорту матимуть вплив на суб'єктів ринку авіаційного комплексу.

* * *

В статье рассмотрена роль экологического фактора как мирового тренда в современных условиях ведения бизнеса и его влияния на конкурентоспособность авиационного комплекса. Определены особенности формирования конкурентных преимуществ в зависимости от экологического компонента в деятельности авиации. Проанализированы составляющие и процессы, которые имеют непосредственное влияние на развитие экспортного потенциала авиационного комплекса. Выявлено, что без внимания остается вопрос экологии как фактора конкурентоспособности авиационных предприятий. Целью статьи является определение влияния на формирование конкурентоспособности авиационного комплекса такого фактора, как экологизация. На современном этапе процессы экологизации транспортной инфраструктуры являются необратимыми, а в условиях высокой неэкологичности авиационного транспорта будут иметь влияние на субъектов рынка авиационного комплекса.

* * *

Introduction. Effective management of the competitiveness of modern aviation complex should include a solution to the issue of environmental logistics. It should be noted that management of the competitiveness of the aviation complex is a certain aspect of its management, aimed at the formation, development and implementation of competitive advantages, ensuring the viability of the industry as a subject of economic competition, and should be based on the chosen competitive strategy in view of the harmonization of rules with the European Union.

Results. Separately, it is necessary to highlight the ecological component, the importance and importance of which in the formation of the competitiveness of the aviation complex has increased recently. This is explained by the fact that in the context of the environmental crisis, countries have begun to search for an optimal combination of effective environmental and economic regulators aimed at improving the use of nature and reducing the negative impact on the environment. An ecological approach is characteristic of all areas of socio-economic development of the modern world. Consequently, an important factor in the development of the aviation complex is the ecological optimization of the logistic flows of the enterprise, passing through the spheres of supply, production, sales, including integration processes with suppliers of raw materials, and consumers of end products.

Conclusion. Modern trends in world development are the widespread introduction of advances in advanced scientific and technological developments, which impetus the structural shift in the economy, stimulating the production of new high-tech high-tech products. The conditions of the global market environment and integration into the world economic space dictate the need to intensify international cooperation of Ukraine, in particular with the European Union, as one of the effective ways to increase the country's competitiveness and its further development on an intensive basis. Exports, as a result of achieving the competitiveness of the goods in the foreign market, suggests simultaneously about the effective work of the company, both from the point of view of its counterparties, and from the point of view of the external environment.

Ключові слова: авіаційний комплекс, екологія, конкурентна перевага, експортний потенціал, тенденції світового розвитку

Ключевые слова: авиационный комплекс, экология, конкурентное преимущество, экспортный потенциал, тенденции мирового развития

Keywords: aviation complex, ecology, competitive advantage, export potential, trends of world development

ВСТУП

Україна з точки зору довгострокових перспектив, безумовно, цікавить іноземних інвесторів. Цей фактор визначається як загальними масштабами сфери застосування іноземних інвестицій, так і позитивними зрушеннями щодо ринкових перетворень, але все ж таки

заважає фактор політичної нестабільності. Як свідчить практика сучасного господарювання, названі проблеми тією чи іншою мірою мають місце на всіх рівнях управління підприємствами – внутрішньовиробничому, галузевому, регіональному, державному, міжнародному. Тому управлінські рішення та вирішення питань вимагають спільних дій кожної ланки підприємницької

діяльності, формування відповідної стратегії розвитку та ефективної системи управління з боку державних органів із застосуванням сучасних підходів трансформації економіки. Складники, що встановлюють певний рівень конкурентоспроможності, складаються з таких компонентів, як виробництво та виробничий потенціал, ресурси, маркетинг, менеджмент, фінанси, науково-дослідна та інноваційна діяльність.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Фактори конкурентоспроможності авіаційного підприємства, такі як правове середовище, природно-ресурсний потенціал країни, стан розвитку товарних ринків, впливають на окремі складники конкурентоспроможності та здатні впливати на загальні результати. Окремо необхідно виділити екологічний складник, значення і вагомість якого у формуванні конкурентоспроможності авіаційного комплексу підвищилася останнім часом. Це пояснюється тим, що в умовах екологічної кризи, країни почали пошук оптимального поєднання ефективних еколого-економічних регуляторів, спрямованих на поліпшення природокористування і зменшення негативної дії на довкілля. Екологічний підхід є характерним для всіх напрямів суспільно-економічного розвитку сучасного світу. Отже, важливим фактором розвитку авіаційного комплексу є екологічна оптимізація логістичних потоків підприємства, що проходять через сфери постачання, виробництва, збуту, включаючи процеси інтеграції з постачальниками сировини, та споживачами кінцевої продукції [5]. Україна належить до небагатьох країн, що володіють повним технологією створення авіаційної техніки, і займає провідне місце на світовому ринку, що не раз доведено як у цивільній, так і у військовій авіації. За рівнем розвитку літакобудування Україна належить до найбільш розвинутих держав. Таку промисловість мають п'ять-шість держав, які застосовують новітні технології у повному циклі виробництва авіаційної техніки. Україна на сьогодні може пишатися авіаційною технікою (АТ), яка успішно конкурує зі світовими зразками. Але наша АТ має певні конкурентні переваги у порівнянні із закордонними аналогами. Відновлення АТ для потреб армії свідчать про значний потенціал авіаційної галузі, як складової авіаційного комплексу України. Літакобудування є однією з найбільш прибуткових, задіяних в міжнародних економічних відносинах, і, в той же час, найбільш капіталоемних галузей машинобудування, а також можна говорити про бюджетоутворюючу функцію авіаційної галузі загалом. Реалізація європейського інтеграційного вектору зовнішньоекономічної політики України, зокрема, вимагає нових підходів та цілісної стратегічної програми якісного удосконалення як товарної, так і географічної структури експорту, а також державних заходів його підтримки і стимулювання. Тому актуальним завданням залишається визначення основних напрямків та конкретних перспективних заходів у сфері сприяння ефективній реалізації експортного потенціалу України. Розвиток експортного потенціалу – пріоритетна складова зовнішньоекономічного розвитку країни, її основою є формування конкурентних переваг галузей національної економіки. Україна має значні природні переваги: достатнє число робочої сили, ви-

гідне географічне положення, багаті природні ресурси, але це тільки можливі потенційні переваги, які ще потрібно розвивати і реалізовувати. В умовах, неефективного використання природних ресурсів і конкурентних переваг, якими володіє Україна, стає очевидною необхідність дослідження проблем реалізації вітчизняної політики стимулювання експорту, розвитку і реалізації експортного потенціалу [3]. Також слід зазначити, що не останню роль в нарощуванні потенціалу авіаційних підприємств відіграють певні зрушення і зміни у законодавстві та впровадженні програм розвитку галузі. Максимально ефективне використання та поєднання науки і виробництва – мета, яка допоможе налагодити співпрацю у галузі, вийти на міжнародні ринки з конкурентоспроможною продукцією. Під потенціалом слід розуміти і налагоджену співпрацю з партнерами з інших країн.

РЕЗУЛЬТАТИ

На сучасному етапі "перезавантаження" та розвитку авіаційної галузі є питання відмови від традиційних підходів як у виробничій сфері, так і у підтримці сучасних трендів екологізації логістичних процесів. Усі ці фактори не мають зашкодити подальшому пошуку партнерів в інших країнах, бо вихід на нові ринки має певний набір невизначеностей та ризиків. Дослідження сучасних шляхів формування стратегії експортного потенціалу авіаційного комплексу, який має вагому платформу для розвитку, виділяє основні причини уповільнення темпів розвитку – скорочення технологічних розробок та інтелектуальних ресурсів, а також відсутність активної міжнародної співпраці з країнами-стратегічними партнерами. Як наслідок, на сьогодні український авіаційний ринок ще не повною мірою готовий до роботи в умовах «відкритого неба», а адаптовані до європейських стандартів нормативно-правові акти не враховують стан ринку авіаційних послуг в Україні. Все це є невід'ємними складовими експортного потенціалу галузі, а їх розгляд має носити комплексний характер та сприяти розвитку за всіма напрямками співпраці. Відбувається погіршення вікової структури кадрового потенціалу галузі, що загрожує її перспективам. Крім того, необхідно зважати на такий великий ринок збуту для авіаційних підприємств, як країни ЄС, де існують дуже жорсткі екологічні вимоги. Нині кожен інститут ЄС (Європейська комісія, Європейський парламент, Європейська Рада, Європейське агентство з навколишнього середовища) тісно чи іншою мірою займаються екологічною проблематикою. Багаточисельні директиви ЄС з охорони навколишнього середовища (нині їх більше 90) стосуються загальної політики Союзу у сфері контролю якості води та повітря, утилізації відходів, а також скорочення промислових викидів, безпеки біотехнологій, зниження рівня шумів [3]. Країни – члени ЄС приймають ці директиви до обов'язкового виконання, а отже, всі екологічні вимоги і норми повинні бути враховані авіаційними підприємствами, які виходять на європейські ринки збуту. На 79-й сесії Економічної європейської комісії (21-24 лютого 2017 р.) у межах стратегії змін на транспорті в ЄС зазначено серед цілей скорочення залежності від нафти і боротьба зі зміною клімату шляхом прискорення переходу транспорту на альтер-

нативні види енергії з низьким рівнем викидів, такі як передові види біопалива [2]. Директива Комісії 2011/63/ЄС від 1 червня 2011 р. доповнює для гармонізації до технічного прогресу Директиву 98/70/ЄС Європейського Парламенту та Ради стосовно якості бензину та дизельного палива і вносить доповнення, які стосуються вимог до біоетанолу, для приведення у відповідність до Директиви. У довготерміновій перспективі компанії мусять скорочувати обсяги емісії. У Директиві № 2008/101/ЄС передбачено систему штрафів для авіакомпаній, які відмовляються виконати її приписи [2].

ВИСНОВКИ

Сучасними тенденціями світового розвитку є широке впровадження досягнень передових науково-технологічних розробок, що надає імпульс структурним зрушенням економіки, стимулюючи виробництво нової наукоємної високотехнологічної продукції. Умови глобального ринкового середовища та інтеграції у світовий економічний простір диктують необхідність активізації міжнародного співробітництва України, зокрема з Європейським Союзом, як одного з ефективних способів підвищення конкурентоспроможності країни і подальшого її розвитку на інтенсивній основі. Здійснення експорту як результату досягнення конкурентоспроможності товару на зовнішньому ринку, свідчить одночасно про ефективну роботу підприємства як з погляду його контрагентів, так і з погляду зовнішнього оточення. У цьому полягає подвійність експорту з позицій його участі у забезпеченні ефективної діяльності підприємства: він одночасно виступає і як фактор, і як результат ефективної роботи та менеджменту підприємства. Експорт як результат ефективної зовнішньоекономічної діяльності підприємства, стає можливим тільки у випадку, якщо продукція підприємства є конкурентоспроможною на світових ринках за умови врахування всіх трендів сучасності. В Ук-

раїні необхідно запровадити інструменти виходу на сучасний рівень виробничої і технологічної бази та впровадити механізми заохочення інноваційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Harrington J.D., Barnstorff K., Dambowsky F. *NASA study confirms biofuels reduce jet engine pollution*. URL: <http://www.nasa.gov/aero>
2. Directive 2003/87 / EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 2003 establishing a scheme for the reduction of greenhouse gas emissions from trade within the Community and amending Council Directive 96/61 / EU. URL: <http://nfp.gov.ua/content/direktiv-es.html>.
3. Клапцов В.М. *Экологическая политика Евросоюза. Проблемы национальной стратегии*. 2010. № 3(4). С. 147-161.
4. International Energy Agency. *Summary 2017*. URL: <https://www.iea.org>.
5. Ситник О. *Екологізація транспортної логістики як чинник конкурентоспроможності авіаційного підприємства. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Випуск 1 (13). С. 139-144.

References

1. Harrington J.D., Barnstorff K., Dambowsky F. *NASA study confirms biofuels reduce jet engine pollution*. URL: <http://www.nasa.gov/aero>
2. Directive 2003/87 / EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 2003 establishing a scheme for the reduction of greenhouse gas emissions from trade within the Community and amending Council Directive 96/61 / EU. URL: <http://nfp.gov.ua/content/direktiv-es.html>.
3. Klaptsov V.M. *Environmental policy of the European Union. Problemy natsyonalnoi stratehyy*. 2010. № 3(4). pp. 147-161 (in Russian)
4. International Energy Agency. *Summary 2017*. URL: <https://www.iea.org>.
5. Sytnyk O. *Ecologization of transport logistics as a factor in the competitiveness of the aviation enterprise, Economic Bulletin of the Zaporizhzhia State Engineering Academy*. 2018. Issue 1 (13). pp. 139-144 (in Ukrainian)